

Բ Ե Ջ Մ Ե Վ Է Պ

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

ԲՆԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԵՍՈՒՐԱԿԱՆ

ԳԻՏԵԼԱԵՑ

Բ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 10.

1844

ՄԱՅԻՍԻ 15.

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ջրածին հեղուկ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ մէջ արհեստական գիւտերը այնչափ են՝ որ տնական գործածութեանց մէջ նորեւուկ զգեստներէն աւելի փոփոխութիւն ունին . վասն զի շատ անգամ նոր գիւտ մը դեռ ամէն տեղ չտարածուած , մանաւանդ թէ շատ տեղ դեռ չսուած , նոյն բանին վրայ նոր գիւտ մըն ալ կ'եւլէ աւելի կատարեալ , կամ նոյն բանը նոր կերպով մը շինած , աւելի դիւրածախ ու աւելի դիւրագործածելի : Եւ տեսակ գիւտերէն մէկն է նաև Ջրածին հեղուկ ըսուածը , որ կը գործածուի բնակարաններ , սրահներ , խանութներ , գործատուններ և ընկերութեան վաճառանոցները լուսաւորելու :

Հեղուկ Ջրածին ըսածնիս բաղադրութիւն մըն է 4 մաս ալքոհոլի և 1 մաս բեւեկի եղի : Ալքոհոլը ինքիրմէ լուսաւորելու զօրութի չունի . բեւեկնի եղն ալ վառելու ատեն խաւար բոց մը կ'ունենայ . իսկ ասանկ բաղադրութեամբ լուսաւորութե շատ յարմար լոյս կ'ունենայ : Օ անազան փորձերով տեսնուած է թէ որչափ աւելի մաքուր ըլլայ բեւեկի եղը , և

ալքոհոլը բարկ , լոյսն ալ այնչափ աւելի պայծառ կ'ըլլայ . իսկ ալքոհոլը տկար ըլլալով լոյսն ալ աղօտ կ'ըլլայ : Եւ հեղուկին գոյնը քիչ մը դեղնի կը զարնէ . հոտը բեւեկնի հոտ է , բայց վառելու ատեն ամենեւին հոտ չունենար : Այսը հասարակ ձեթի լոյսէն անհամեմատ կերպով աւելի է . բոցը ամենեւին կարմրութիւն չունի , և լոյսն ալ ճերմակ ու պայծառ ըլլալուն՝ մարդուն աչքը ամենեւին չյոգնեցըներ . իրաւ է որ արժողութիւնն ալ հասարակ ձեթէն բարձր է :

Հեղուկ Ջրածինը վառելու համար ձեթի կանթեղ գործածել չըլլար , որովհետեւ բռնկողը հեղուկը չէ , հապա հեղուկէն ելած կազն է . անոր համար իրեն սեպհական կանթեղ պէտք է ունենայ : Կանթեղին գլխաւոր կտորը աս է , որ հեղուկի համար ընդունարան մը կ'ունենայ , անոր վրան ալ ուղղահայեաց պղնձէ խողովակ մը մատի հաստութեամբ : Խողովակին մէջը հաստեղեկ պատրոյկ մը կոյ ինչուան կէսը , անանկ որ վարի ծայրը թաթխած ըլլայ հեղուկին մէջ , որ անկէ պէտք եղածին չափ

նիւթ ծծէ : Խողովակին դրսի ծայրը բոլորովին գոց կ'ըլլայ . միայն վերի ծայրը քանի մը հատ ամենաբարակ ծակեր կ'ունենայ իրարու քով : Եւ ծակերը անոր համար են , որ ներսի պատրոյկէն ցնդած ջրածին կազը աս ծակերէն դուրս ելլէ : Ուստի կանթեղը վառելու համար ուրիշ բան պէտք չէ ընել , բայց եթէ պղնձէ խողովակը դրսէն ճրագի բոցով տաքցընել , որ պատրոյկին մէջէն կազը ծակերէն դուրս վազէ . ան աւտեն ճրագին բոցը պէտք է ծակերուն դիմացը բռնել ինչուան որ բըււրնկի ելած կազը :

Ինչպէս որ ըսինք՝ հեղուկէն կազ չելլէր՝ ինչուան պատրոյկը չտաքնայ . և որպէս զի վառելու համար ալ կազը ներսէն չգադրի ու միակերպ ելլէ , պէտք է որ խողովակին վերի ծայրը պզտիկ ծակերուն մէջտեղը պղնձէ հաստ թելի կտոր մը ունենայ , որ կանթեղին բոցը զինքը տաքցընելով՝ իրմէ ալ տաքութիւն պատրոյկին անցնի , որ կազը դիւրս ելլէ անկէ :

Եւ տեսակ կանթեղին վրայ քանի մը դիտելու բան կայ . այսինքն մէյմը որ պատրոյկը աղտոտելուն պէս պէտք է փոխել որ հեղուկը դիւրաւ կարենայ մէջէն քալել : Երկրորդ , հասարակ կանթեղի պէս բոցին վըրայ ալ ապակէ խողովակ անցընելով՝ լոյսը աւելի կը պայծառանայ : Երրորդ , կանթեղին մէջ հեղուկ լեցընելու ատեն շատ զգուշութիւն պէտք է ընել որ ճրագ չմտեցուի . որովհետեւ սաստիկ ցնդական ըլլալուն յանկարծ կը բռնկի : Երրորդ , աւելի մեծ զգուշութիւն ընելու է որ ո՛ր և իցէ կերպով հեղուկին ընդունարանը կամուրիշ գոց չիչի մէջ եղած հեղուկը կրակի մօտ չտաքցուի . վասն զի տաքնալով շատ կազ կ'ելլէ , ու գոց տեղ ըլլալով՝ կրնայ պայթեցընել ամանը ու փամաներ ընել :

Եւ համառօտ բացատրութիւնը բաւական ըլլայ հեղուկ ջրածնի վրայ տեղեկութիւն մը տալու համար . և

թէ որ աս գիւտը աւելի կատարելաւ գործուի կամ թէ վրաննոր փոփոխութիւններ ըլլայ , մենք ալ ժամանակին կը ծանուցանենք :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հասի տեսակ ընտանի Լուռաններ :

ՀԱՒԻ տեսակ թռչունները որչափ որ օգտակար են մարդուս՝ իրենց առողջարար ու ախորժահամ մնովը , հակիթներովն ու փետուրներովը , նոյնչափ ալ գեղեցիկ յատկութիւններ ունին որ կ'արժէ գիտնալն ու դիտելը : Իրեք ցեղ կը բաժնուին հաւի տեսակ թռչունները . այսինքն ընտանի , ջրային , և աղաւնիի տեսակ :

Ընտանի հաւերուն ցեղը ընդհանրապէս ծանրամարմին ու խիստ շատուոր են : Իրենց ընդհանուր յատկութիւններն ասոնք են . սովորաբար չոր գետնի վրայ կը բնակին , ու հողը ոտքով քրքրելով կամ ետ տալով՝ մէջը իրենց ուտելիքը կը փնտռեն , այսինքն հունտ , որդ , ճճի , և այլն : Իրեք ստամոքս ունին , մէկն ալ քարաձիկն է : Երուն կամ արագաղղ ամենեւին թռիսի չնստիր . իսկ էգը գետնին երեսը կոշտ բոյն մը կը շինէ ու հոն կ'ածէ հակիթները : Չագերը հակերթէն որ կ'ելլեն՝ փափուկ ու խիտ փետուրով մը ծածկուած են , ու այնչափ մեծցած կ'ըլլան որ շուտ մը իրենց մօրը հետ կը քալեն ու անոր ցցուցած կերակուրները կտցելով կ'ուտեն . սովորաբար ինչուան որ բոլոր փետուրնին չուսնի՝ իրենց մօրմէն չեն բաժնուիր : Բնաւորութիւն մը ունին որ հողուն մէջ կը տապալտրկին ու անով կը քթուրտին : Իրենց վազուածքը խիստ արագ է . մանաւանդ թէ երբոր մէկը իրենց ետեւէն վազէ՝ թռչելու տեղը վազելով կը փախչին ու թռիկերու կամ խուլ-